Onderwerp	Raadsvoorstel inzake Beleidskader VANG 2026 - 2030
Vergaderdatum	17 september 2025
Zaaknummer	20250605156891

Aan de Raad

Voorstel

De gemeenteraad wordt voorgesteld:

1. In te stemmen met het regionaal beleidskader Van Afval Naar Grondstof 2026-2030

Inleiding
In 2021 is door de raden van Beek, Sittard-Geleen en Stein het regionaal beleidskader Van Afval Naar Grondstof (VANG) 2021-2025 vastgesteld en in 2022 het bijhorende regionaal uitvoeringsplan. In 2024 is de gemeente Echt-Susteren na een proefjaar definitief toegetreden tot RWM en sluit sindsdien waar mogelijk aan bij de maatregelen uit het uitvoeringsplan.

In de afgelopen jaren zijn aan de hand van het beleid en de uitvoeringsmaateregelen flinke stappen gezet in het afval- en grondstoffenbeheer. Het aandeel restafval is afgenomen en de inwonertevredenheid is gestegen. Van afgekeurde grondstoffen is nagenoeg geen sprake en de kosten zijn beheersbaar gebleven.

Omdat het geldende beleidskader en bijbehorend uitvoeringsplan in 2025 aflopen en de doelstellingen voor afval en grondstoffen op landelijk niveau zijn aangepast, is het tijd voor een vernieuwd beleidskader VANG. Met het regionaal beleidskader VANG 2026-2030 worden de doelen en uitgangspunten voor afval en grondstoffenbeheer bepaald. In grote lijnen komt dit neer op het blijven doen wat al goed gaat en het benutten van kansen om het nog beter te doen.

De nieuwe beleidsdoelen zijn:
1. Minimaal 60% van al het huishoudelijk afval wordt gerecycled in 2030
2. Ingezamelde grondstoffen zijn van goede kwaliteit
3. Inwoners waarderen de inzameling gemiddeld met minimaal een cijfer 7
4. Kosten blijven beheersbaar

Beoogd effect:
Met het regionaal beleidskader werken de Gemeenten Beek, Echt-Susteren, Sittard-Geleen en Stein samen met RWM aan het duurzaam, servicegericht en kosteneffectief inzamelen en verwerken van afval- en grondstoffen van inwoners.

Argumentatie

1.1 We houden vast aan de succesvolle beleidsuitgangspunten

Het beleid is gebaseerd op twee principes: 'milieu door service' en 'de vervuiler betaalt'. 'Milieu door service' betekent dat mensen geholpen worden om afval goed te scheiden. 'De vervuiler betaalt' betekent dat je voor restafval en vervuilende afvalstoffen betaalt en voor grondstoffen zoals GFT en PMD betaal je weinig of niets. Uit landelijke gegevens blijkt dat dit huidige systeem met betalen per kilo en/of per aanbieding afval (diftar) het beste werkt voor zowel kosten als het milieu.

1.2 De aangepaste landelijke doelstellingen passen beter bij de regio

De gemeenten in de Westelijke Mijnstreek en Echt-Susteren zijn goed op weg om de nieuwe VANG-doelen voor 2030 te halen. Het oude doel van maximaal 30 kg restafval per persoon per jaar voor 2030 bleek voor veel gemeenten lastig te halen. Volgens de landelijke recycletool hebben Beek, Echt-Susteren en Stein het nieuwe recycledoel in 2023 al bereikt. Als Sittard-Geleen het percentage met 1% verbetert, halen zij het ook. De eigen berekeningen van RWM laten wel zien dat Beek, Sittard-Geleen en Stein hun recycling nog met zo'n 8% moeten verhogen. Toch lijken de gemeenten goed op weg om het nieuwe doel voor 2030 te halen.

1.3 Inzet op recycling leidt tot meer keten-denken en duurzaamheid

Het nieuwe landelijke doel van het VANG programma is om in 2030 minimaal 60% van het ingezamelde afval te recyclen. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in het keten-denken. Tot nu toe werden de prestaties gemeten op het moment van inzamelen, maar nu wordt naar de gehele keten gekeken en telt het percentage recycling. Hoe de ingezamelde grondstoffen verwerkt worden maakt dus echt uit en dit wordt gemeten.

1.4 Inzet op kwalitatief goede grondstoffen draagt bij aan de circulaire economie

De focus lag de afgelopen jaren vooral op minder restafval, maar de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen kreeg minder aandacht. In veel gemeenten is die kwaliteit verslechterd door vervuiling. In de Westelijke Mijnstreek en Echt-Susteren is nog geen sprake van afgekeurde grondstoffen. Deels omdat we al inzetten op de kwaliteit en deels omdat (afval)verwerkers weinig controleren. Omdat verwerkers waarschijnlijk strenger gaan controleren, willen we voorkomen dat grondstoffen afgekeurd worden. Door in te blijven zetten op grondstoffen schoon inzamelen, zorgen we voor betere recycling, lagere kosten en dragen we bij aan de circulaire economie en een beter milieu.

1.5 De inwoners staan centraal in het beleid

Het is belangrijk dat inwoners waarderen hoe we hun afval inzamelen. We willen bijdragen aan een beter milieu en betaalbare kosten, maar ook dat het beleid past bij wat mensen prettig vinden. Daarom luisteren we goed naar inwoners en nemen hun wensen mee. We streven ernaar dat inwoners de afvalinzameling minstens een 7 geven. Zo zorgen we samen voor een schone, fijne omgeving waar afval goed geregeld is en iedereen tevreden is.

1.6 De inwoners zijn tevreden en willen continuering van het beleid

Uit het door bijna 3500 inwoners ingevulde klanttevredenheidsonderzoek blijkt dat inwoners tevreden zijn over de afval- en grondstoffeninzameling. Gemiddeld geven inwoners de dienstverlening van RWM een rapportcijfer 7,7. Ook blijkt o.a. dat inwoners het belangrijk vinden om afval te scheiden, dat men vindt dat inwoners met meer afval meer moeten betalen en is men in algemene zin niet bereid om meer te betalen voor een hogere service.

1.7 Met het beleidskader zetten we in op kostenbeheersing om lasten betaalbaar te houden
We streven naar een betaalbaar afvalbeleid door de kosten voor inzameling en verwerking onder controle te houden. Hoewel autonome kostenstijgingen een grote uitdaging zijn, willen we onnodige verhogingen voorkomen. Specifiek voor restafval verwachten we hogere kosten, dus zetten we in op meer recycling. Dit helpt inwoners om niet meer te betalen dan nodig is.

Kanttekeningen:
1.1 Een aantal Nederlandse gemeenten gaat over op een nascheiding strategie
Bij nascheiding wordt afval in één container verzameld en later machinaal gescheiden. Hoewel dit gemakkelijker lijkt, is dit doorgaans duurder voor inwoners en levert het vaak minder schone grondstoffen op. Bovendien geven veel mensen in de Westelijke Mijnstreek de voorkeur aan het zelf scheiden van afval, omdat ze dit gewend zijn en hiermee bijdragen aan een beter milieu. Dit is tevens gebleken uit de resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek RWM 2024.

1.2 Het aantal bijplaatsingen en dumpingen is gestegen
Bijplaatsingen en dumpingen vormen een terugkerend probleem, vooral rond verzamelcontainers is de overlast vaak groot. Of het aantal bijplaatsingen en dumpingen is gestegen door het principe van 'de vervuiler betaalt' is moeilijk te zeggen. Uit landelijke onderzoeken blijkt dat ook gemeenten zonder variabel afvaltarief kampen met veel bijplaatsingen en dumpingen. Een van de speerpunten in het nieuwe beleid is het verminderen van zwerfafval, bijplaatsingen en dumpingen.

1.3 Mogelijk leidt het keten-denken tot conflicten met bestaande contracten
Momenteel wordt nog veel tuinafval en A/B-hout verbrand via de biomassacentrale (voor warmte en energie). Volgens lopende contracten hebben de verwerkers geen plicht om dit materiaal minimaal te recyclen. Hoogwaardigere verwerkingsmethoden zijn mogelijk. De lopende contracten zullen tegen het licht gehouden moeten worden om recycling te stimuleren.

1.4 Autonome kosten stijgen de komende jaren
Hoewel we sturen op efficiënt afvalbeheer, zorgen stijgende kosten zoals brandstofprijzen, tol, nieuwe milieumaatregelen en investeringen in milieuparken voor druk op het budget. Ook CO_2-heffingen en verbrandingsbelastingen maken afvalverwerking duurder. Een deel van deze kosten wordt verrekend in het tarief van de afvalstoffenheffing. Met ons beleid beperken we die stijging zoveel mogelijk door slimme en duurzame keuzes, zodat afvalbeheer betaalbaar blijft.

Inclusie:
In het beleid houden we servicegericht rekening met vergrijzing en inclusiviteit. Ouderen en minder validen kunnen door fysieke beperkingen of andere gezondheidsproblemen tegen specifieke uitdagingen aanlopen bij het scheiden en wegbrengen van afval. Het is daarom belangrijk dat het afvalbeleid rekening houdt met deze kwetsbare groep, zodat zij actief en zelfstandig kunnen blijven bijdragen aan het afvalbeheer, zonder dat hun gezondheid of welzijn in gevaar komt.

Financiële onderbouwing
Dit voorstel heeft voor nu geen financiële consequenties. Aanvullend budget is mogelijk nodig voor de uitvoering van een later vorm te geven uitvoeringsplan. Zodra gereed zal dit uitvoeringsplan in een separaat voorstel aan het college en raad worden voorgelegd ter goedkeuring.

Bijdrage aan strategische toekomstvisie 2040
Het voorstel draagt bij aan toekomstdoel 2: *"een veilige, gezonde en groene gemeenten met unieke woon- en omgevingskwaliteiten".* Hierin wordt gesteld dat we het milieu en volksgezondheid beschermen. Verder draagt het ook bij aan toekomstdoel 3: *"een bedrijvige gemeente met ruimte voor circulaire economie".* Dit is terug te zien in de speerpunten waarbij ingezet wordt op de ontwikkeling van een circulair ambachtsnetwerk waarin de lokale economie gestimuleerd wordt en ondernemers worden betrokken.

Vervolg
Na het vaststellen van het regionaal beleidskader door de raden van Beek, Echt-Susteren, Sittard-Geleen en Stein wordt van start gegaan met het opstellen van de uitvoeringsmaateregelen voor in de periode tot 2030.

Bijlagen
Bijlage 1: Regionaal Beleidskader Van Afval Naar Grondstof 2026-2030

Burgemeester en Wethouders,

de Secretaris,

ValidSigned door Carolien Klesman
op 02-07-2025

de Burgemeester,

ValidSigned door Marion Leurs-Mordang
op 02-07-2025